

Obsah

Přehled použitých zkratk	XI

Předmluva	XV

1 Epidemiologie zhoubných nádorů varlat v České republice

<i>(Ladislav Dušek, Jitka Abrahámová, Jana Koptíková, Jan Mužík, Ctibor Povýšil, Eva Gelnarová, Tomáš Pavlík, Rostislav Vyzula)</i>	1
1.1 Úvod	1
1.2 Incidence zhoubných nádorů varlat v ČR ve srovnání s mezinárodními údaji	2
1.3 Incidence hlavních histologických typů nádorů varlat v ČR	2
1.4 Věková distribuce nádorů varlat	6
1.5 Detailní analýza trendů v incidenci zhoubných nádorů varlat v ČR	7
1.6 Incidence zhoubných nádorů varlat v ČR dle pokročilosti onemocnění	12
1.7 Mortalita zhoubných nádorů varlat v ČR	17
1.8 Geografická a regionální distribuce	18
1.9 Laterality nádorů varlat a riziko vývoje dalších zhoubných nádorů	22
1.10 Dostupnost českých epidemiologických dat o nádorech varlat na internetu	25
Literatura	28

2 Referenční data pro hodnocení léčebné péče u zhoubných nádorů varlat v České republice

<i>(Ladislav Dušek, Tomáš Pavlík, Jitka Abrahámová, Jana Koptíková, Jan Mužík, Eva Gelnarová)</i>	31
2.1 Úvod	31
2.2 Populační data a referenční hodnocení přežití v onkologii	31
2.3 Specifika hodnocení přežití u nádorů varlat	32
2.4 Komentář k metodice hodnocení přežití na populační úrovni	33
2.5 Referenční soubor dat doporučený pro analýzu přežití nádorů varlat v ČR	34
2.6 Přežití dosahované u nádorů varlat v ČR a mezinárodní data	37
2.7 Využitelnost referenčních hodnot přežití při hodnocení zdravotnických zařízení	40
2.8 Využití referenčních dat o nádorech varlat pro plánování nákladů léčebné péče	48
Literatura	54

3 Etiologie a rizikové faktory zhoubných nádorů varlat

<i>(Jitka Abrahámová, Ladislav Dušek, Rostislav Vyzula)</i>	57
3.1 Kryptorchizmus	57
3.2 Hypospadie	62
3.3 Zhoršená kvalita semene	62
3.4 Inguinální hernie	63
3.5 Jiné anomálie urogenitálního traktu	63
3.6 Ostatní anomálie	63
3.7 Hormonální vlivy	63
3.7.1 Perinatální hormonální faktory	63
3.7.2 Hormonální expozice v dětství a rané dospělosti	66

3.8	Skrotální trauma	66
3.9	Virové infekce	67
3.10	Genetické faktory	67
3.11	Carcinoma in situ varlete	71
3.12	Dietetické a jiné zevní faktory	72
	Literatura	73
4	Nádory varlat a rizikové faktory životního prostředí <i>(Jana Koptíková, Ladislav Dušek, Ivan Holoubek, Jitka Abrahámová)</i>	79
	Literatura	89
5	Patomorfologie nádorovitých afekcí a nádorů varlete a paratestikulárních struktur <i>(Čtibor Povýšil)</i>	93
5.1	Nádorovité afekce varlete	93
5.1.1	Záněty varlat	93
5.1.2	Cysty varlete	96
5.1.3	Hyperplazie a cysty rete testis	97
5.2	Nádory varlete	97
5.2.1	Germinální nádory	97
5.2.2	Nádory ze specifického gonadálního mezodermu – nádory gonadostromální	112
5.2.3	Smišené gonadostromální nádory	117
5.2.4	Ostatní nádory varlete	118
5.2.5	Nádory rete testis	120
5.3	Nádorovité afekce paratestikulárních struktur	120
5.3.1	Změny obalů varlete, nadvarlete a chámovodu	120
5.3.2	Zánětlivé a reaktivní procesy	121
5.3.3	Reaktivní mezoteliální hyperplazie	123
5.3.4	Fibrózní pseudotumor (nodulární nebo difuzní fibrózní proliferace)	123
5.3.5	Vývojové poruchy	123
5.4	Nádory paratestikulárních struktur	124
5.4.1	Hamartom	124
5.4.2	Mezoteliom	124
5.4.3	Epitelové nádory nadvarlete	125
5.4.4	Neuroektodermové nádory nadvarlete	125
5.4.5	Ostatní nádory	126
	Literatura	126
6	Nádorové markery u zhoubných nádorů varlat <i>(Ivan Matouš-Malbohan, Jitka Abrahámová)</i>	129
6.1	Co jsou nádorové markery	129
6.2	Dělení nádorových markerů	129
6.3	Mezinárodní doporučení pro nádorové markery	130
6.4	Metody stanovení biochemických nádorových markerů	130
6.5	Předpoklady racionálního použití nádorového markeru	131
6.6	Nádorové markery vhodné pro nádory varlete	134
6.6.1	Alfa-1-fetoprotein (AFP)	135
6.6.2	Lidský choriový gonadotropin (HCG)	136
6.6.3	Laktátdehydrogenáza (LDH)	137
6.6.4	Neuron specifická enoláza (NSE)	138
6.6.5	Placentární alkalická fosfatáza (PLAP)	138
6.7	Klinický význam nádorových markerů u testikulárních germinálních nádorů	138
6.7.1	Staging a obligatorní markery AFP a HCG	138

6.7.2	Obligatorní markery a monitorování průběhu léčby	139
	Literatura	140
7	Klinické příznaky testikulárních germinálních nádorů, možnosti prevence	141
	<i>(Jitka Abrahámová)</i>	
7.1	Lokální příznaky	141
7.2	Systémové příznaky	143
7.3	Příznaky způsobené metastázami	145
7.4	Možnosti prevence	147
	Literatura	148
8	Staging, prognostické a prediktivní faktory <i>(Jitka Abrahámová)</i>	149
8.1	Staging, stanovení rozsahu onemocnění	149
8.2	Staging a vyšetřovací metody	151
8.2.1	Stanovení kategorie T (pT) – diagnóza primárního nádoru	151
8.2.2	Stanovení kategorie N (pN)	151
8.2.3	Stanovení kategorie M – diagnóza vzdálených metastáz	157
8.2.4	Stanovení kategorie S	157
8.2.5	Stanovení rozsahu onemocnění po léčbě (restaging)	158
8.3	Prognostické a prediktivní faktory, riziko relapsu	159
8.3.1	Zhodnocení míry rizika na základě histologického nálezu	159
8.3.2	Stanovení prognózy po provedené orchiektomii u klinického stadia I	160
8.3.3	Predikce relapsu u klinického stadia II	160
8.3.4	Prognostické skupiny u metastatického onemocnění	161
8.3.5	Biologické prediktory	162
8.4	Odhad prognózy po proběhlé chemoterapii	162
	Literatura	162
9	Chirurgické léčebné postupy <i>(Jaroslav Novák)</i>	165
9.1	Radikální inguinální orchiektomie	165
9.1.1	Indikace	165
9.1.2	Operační technika	166
9.2	Retroperitoneální lymfadenektomie	168
9.2.1	Indikace retroperitoneální lymfadenektomie	171
9.2.2	Předoperační vyšetření a příprava	171
9.2.3	Operační technika	172
9.2.4	Závěr	180
	Literatura	180
10	Chemoterapie <i>(Jitka Abrahámová, Jana Nepomucká)</i>	181
10.1	Vývoj chemoterapie testikulárních germinálních nádorů	181
10.2	První linie chemoterapie	185
10.2.1	Účinnost první linie chemoterapie u pokročilých NSGCT	185
10.2.2	Modifikace režimů první linie	186
10.3	Záchranná chemoterapie	187
10.3.1	Konvenční záchranná chemoterapie druhé linie	188
10.3.2	Vysokodávkovaná chemoterapie s následnou autologní transplantací krevetvorných buněk	188
10.3.3	Možnosti indikace vysokodávkované chemoterapie v České republice	190
10.4	Chemoterapie třetí linie a nová cytostatika	190
	Literatura	191

11	Radioterapie testikulárních germinálních nádorů (<i>Jitka Abrahámová</i>)	195
11.1	Radiosenzitivita a radiorezistence	195
11.2	Druhy ionizujícího záření	195
11.3	Zdroje ionizačního záření a metody radioterapie	196
11.3.1	Teleradioterapie	196
11.3.2	Brachyradioterapie	196
11.4	Plánování ozařování, frakcionace	196
11.5	Kurabilita v radioterapii	197
11.6	Ozařovací technika	197
11.6.1	Ozařování seminomů	197
11.6.2	Ozařování germinálních nádorů ne seminomového typu	204
	Literatura	205
12	Léčebné postupy u nepokročilých testikulárních germinálních nádorů (<i>Jitka Abrahámová</i>)	207
12.1	Preinvasivní CIS (TIN)	208
12.1.1	CIS (TIN) u jednostranného testikulárního germinálního nádoru	208
12.1.2	CIS (TIN) a extragonadální germinální nádory	209
12.1.3	CIS (TIN) u mužů bez prokázaného germinálního nádoru	209
12.2	Seminom – klinické stadium I	209
12.2.1	Chirurgické výkony – retroperitoneální lymfadenektomie	210
12.2.2	Radioterapie	210
12.2.3	Taktika zvýšeného dohledu („surveillance“, „wait and watch“)	210
12.2.4	Adjuvantní chemoterapie	211
12.3	Germinální nádory ne seminomového typu – klinické stadium I	212
12.3.1	Zhodnocení míry rizika	212
12.3.2	Radioterapie	214
12.3.3	Retroperitoneální lymfadenektomie	214
12.3.4	Taktika zvýšeného dohledu („surveillance“, „wait and watch“)	215
12.3.5	Adjuvantní chemoterapie	215
12.3.6	Perzistující zvýšené hodnoty nádorových markerů (stadium IS)	216
	Literatura	217
13	Léčebné postupy u pokročilých testikulárních germinálních nádorů (<i>Jitka Abrahámová, Ladislav Dušek, Jan Mužik</i>)	221
13.1	Úvod a historické souvislosti	221
13.2	Léčba seminomů klinického stadia IIA/B	222
13.3	Léčba seminomů klinického stadia IIC	222
13.4	Léčba seminomů klinického stadia III	225
13.5	Léčba germinálních nádorů ne seminomového typu klinického stadia IIA/B	226
13.6	Léčba germinálních nádorů ne seminomového typu klinického stadia IIC a III	230
13.7	Další léčebné postupy	237
13.7.1	Restaging	237
13.7.2	Konsolidační chemoterapie po chirurgickém výkonu	238
13.7.3	Indikace záchranné léčby u relapsů a refrakterních nádorů	239
	Literatura	241
14	Péče o nemocné po skončené léčbě	
	Možné chyby a omyly v diagnosticko-léčebném a dlouhodobém dispenzárním programu (<i>Jitka Abrahámová</i>)	243
14.1	Principy dlouhodobého sledování po skončené léčbě	243
14.2	Dlouhodobé sledování NSGCT – klinické stadium I	244

14.2.1	Sledování po zvýšeném dohledu (surveillance, „wait and watch“)	244
14.2.2	Sledování po retroperitoneální lymfadenektomii	244
14.2.3	Sledování po adjuvantní chemoterapii	245
14.3	Dlouhodobé sledování seminomu – klinické stadium I	245
14.3.1	Sledování po adjuvantní radioterapii	245
14.3.2	Sledování po taktice zvýšeného dohledu	245
14.3.3	Sledování po adjuvantní chemoterapii	246
14.4	Sledování nemocných klinického stadia II a III	246
14.4.1	Sledování seminomů a NSGCT – klinické stadium IIA, B	246
14.4.2	Sledování NSGCT – klinické stadium IIC a III	246
14.4.3	Sledování seminomů – klinické stadium IIC a III	247
14.5	Chyby a omyly v diagnosticko-léčebném a dlouhodobém dispenzarizačním procesu	248
14.5.1	Prodlení způsobené pacientem	248
14.5.2	Chyby a omyly způsobené lékařem	251
	Literatura	255
15	Malígní extragonadální germinální nádory (Jitka Abrahámová)	257
15.1	Výskyt extragonadálních germinálních nádorů	257
15.2	Charakteristika extragonadálních germinálních nádorů	257
15.3	Asociace s jinými chorobami	259
15.4	Vyšetření	260
15.5	Príznaky maligních extragonadálních germinálních nádorů	260
15.6	Léčba maligních extragonadálních germinálních nádorů	260
15.6.1	Léčba extragonadálních germinálních nádorů neseminomového typu	261
15.6.2	Léčba extragonadálních seminomů	261
15.6.3	Léčba pineálních maligních germinálních nádorů	262
15.6.4	Jiné lokalizace maligních extragonadálních germinálních nádorů	262
15.6.5	Vlastní výsledky	262
	Literatura	263
16	Negerminální nádory varlete (Jitka Abrahámová)	265
16.1	Nádory z Leydigových buněk	265
16.2	Nádory ze Sertolihových buněk	266
16.3	Nádory z buněk granulózy	267
16.4	Smišené nádory germinální a z gonadálního stromatu (gonadoblastom)	267
16.5	Adenokarcinom rete testis	267
16.6	Malígní lymfomy varlete	267
	Literatura	268
17	Podpůrná terapie v komplexním léčebném programu germinálních nádorů (Jana Nepomucká, Jitka Abrahámová)	269
17.1	Porucha krvetvorby	270
17.1.1	Použití hematopoetických růstových faktorů	270
17.1.2	Hematopoetické růstové faktory	272
17.1.3	Léčba rekombinantními humánními růstovými faktory a proteiny registrovanými v ČR	277
17.2	Nauzea a zvracení	279
17.2.1	Léčba nevolnosti a zvracení	282
17.3	Bakteriální, virové a mykotické komplikace	284
17.3.1	Léčba infekcí	284
17.4	Bolest	288
17.4.1	Léčba bolesti	289

17.5 Záněty sliznic (mukozitidy)	290
17.6 Alopecie	290
17.7 Rehabilitace	291
Literatura	292
18 Pozdní následky protinádorové léčby (Jitka Abrahámová)	293
18.1 Sekundární malignity	293
18.2 Poruchy fertility	295
18.2.1 Fertilita po léčbě	295
18.2.2 Úprava fertility v závislosti na čase, věku a dávce chemoterapie	296
18.3 Plicní toxicita	296
18.4 Nefrotoxicita	296
18.5 Vaskulární toxicita	297
18.6 Neurotoxicita	297
18.7 Změna neurokognitivních funkcí	298
18.8 Jiné poléčebné změny	298
18.9 Pozdní vedlejší poléčebné účinky – argument proti léčbě?	298
Literatura	298
Rejstřík	301